

The conceptual component contains the original provisions relating to talent management as innovative activities of higher education institutions, namely: methodological approaches, general and specific principles of staff management.

In the framework of the content component the content of the talent management process at the university is disclosed, which covers the blocks-directions oriented at the formation of professional, personal and behavioral components of leadership in pedagogical personnel of higher educational establishments.

The procedural component of the model provides a mapping of the systemic nature of talent management process in higher education institution. In the frames of the procedural component the stages of talent management process, which effectiveness depends on a number of organizational and pedagogical conditions, are identified, including: creating in the higher education institution the environment, which is favorable for professional development of all staff; forming organizational culture of the university; developing clear and transparent strategies to retain and encourage talent at the higher education institution.

Evaluative component allows to define criteria and indicators and to determine the results of the talent management process in the higher education institution.

The progressive conceptual ideas of foreign experience that can be used in the practice of Ukrainian universities are defined, namely: creation of human resources departments at every Ukrainian university; development of human resources management policies, which must include strategies for talent management; creation and implementation of programs for talent management/professional development aimed at training highly skilled workers of different levels.

Key words: talent, talent management, higher education institution, leadership, innovative model of talent management.

УДК 796.071.42:796.355-055.2:796.093

В. І. Гончаренко, О. М. Гончаренко
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ТРЕНЕРА ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ЖІНОЧИХ КОМАНД ІЗ ХОКЕЮ НА ТРАВІ В ЗМАГАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті розглядаються управлінські впливи тренера на змагальну діяльність кваліфікованих спортсменок у хокеї на траві, акцентується увага на педагогічній майстерності тренера як суб'єкта управління командою під час безпосередньої підготовки до змагань і в окремо взятих матчах. Доведено, що аналіз педагогічних управлінських впливів тренерів жіночих команд-учасниць чемпіонату України з хокею на траві свідчить про те, що керівництво командою в процесі безпосередньої підготовки до змагань і під час участі в них – це найбільш складний та відповідальний етап роботи тренера. Передусім, це зумовлено тим, що саме результат, досягнутий у змаганнях, є тим мірилом, яке досить точно відображає ефективність підготовки команди та кваліфікацію тренера.

Ключові слова: хокей на траві, управління командою, настанова на гру, підготовка до гри, гра першим, другим номером, модель гри, тренер, гравці.

Постановка проблеми. Управління змагальною діяльністю в хокеї на траві означає уміння тренера впливати на всі процеси, які відбуваються безпосередньо на хокейному полі, так і поза його межами. Під час матчу відбуваються змагання не тільки між гравцями двох протидіючих команд, але

й між двома тренерами. Оскільки висококваліфікована команда – це колектив керований тренером, то він віддзеркалює його професійний рівень, розуміння сучасних тенденцій розвитку хокею на траві, інтелект тощо [1; 8].

Відповідно змагальна діяльність спортсменок у хокеї на траві повинна бути керована тренером, який зобов'язаний урахувати щонайменші дрібниці, бо це є дуже важливим, особливо в командних видах спорту, і, зокрема, у хокеї на траві. Також важливим є те, що у процесі підготовки до змагань і безпосередньо в самих змаганнях беруть участь тренерські штаби, гравці, наукові співробітники, функціонери, представники засобів масової інформації [5; 9].

Роль тренера команди в підготовці й участі у змаганнях важко переоцінити, оскільки результат участі в змаганнях є інтегральною оцінкою його професійної компетентності [3; 10].

Отже, тренер виступає як неординарна особистість, яка володіє відповідними властивостями нервової системи, характеру та здібностями, які мають психолого-педагогічну спрямованість та які дають можливість йому здійснювати управлінську діяльність команди [6].

Аналіз публікацій з означеної теми свідчить про те, що значна група авторів: А. Н. Романенко (1988), А. М. Зеленцов, В. В. Лобановський (1985), В. І. Воронова (2001), О. П. Кочетков у футболі (2002); В. Л. Клімін у хокеї з шайбою (1982); О. Я. Гомельський у баскетболі (1976); Е. Ф. Айріх (1982), М. П. Безруков (1988), В. М. Костюкевич (2010), О. В. Федотова (2007) у хокеї на траві та ін. приділяла особливу увагу ролі тренера під час безпосередньої підготовки до змагань та участі в них.

Тому **метою** нашого дослідження був порівняльний аналіз та узагальнення педагогічних управлінських впливів тренерів команд під час матчів чемпіонату України з хокею на траві серед жіночих команд.

Виклад основного матеріалу. Змагальна діяльність у хокеї на траві – ігровому командному виді спорту повинна бути керована тренером, який є головним генератором ідей стосовно системи підготовки гравців та реалізації цієї системи в результат матчу, втілює його концепцію гри, відображає професійний рівень, розуміння сучасних тенденцій розвитку виду спорту [4; 9].

Управління хокейною командою в процесі безпосередніх змагань є найбільш складним і відповідальним етапом роботи тренера. Насамперед це зумовлено тим, що самі змагання найбільш повною мірою відображають ефективність тренувального процесу команди. Як правило, за підсумками змагань оцінюють загальну роботу тренера, його професійний рівень. Тому тренеру дуже важливо в процесі змагань не допустити власних помилок або прийняття неправильних рішень. Щоб уникнути цього, кожен тренер повинен керуватися певною системою власної роботи та організації роботи команди в процесі підготовки до

матчів із конкретним суперником. Відповідно до цього така робота, як правило, планується за таким алгоритмом:

1. Підготовка до гри з конкретним суперником:

- збір і аналіз інформації про суперника;
- визначення передбачуваної моделі гри суперника;
- визначення власної моделі гри.

Підготовка до гри з конкретним суперником починається з аналізу інформації про суперника. Така інформація збирається за такими напрямками:

- зміст етапу підготовки команди суперника до змагань (тривалість, кількість і місце проведення навчально-тренувальних зборів, кількість контрольних (спарингових) ігор тощо;
- аналіз останніх ігор команди; з якими суперниками вона зустрічалася та які вирішувала завдання;
- визначення моделі гри команди залежно від суперника;
- аналіз взаємодій між лініями суперника;
- аналіз гри кожного гравця команди суперника.

Збір та аналіз такої інформації про суперника здійснюється за допомогою публікацій у засобах масової інформації, Інтернеті, перегляду відеозаписів і особистого перегляду тренувань та ігор. Це дасть можливість тренеру передбачити модель гри майбутнього суперника з його командою та розробити власну стратегію й тактику гри на даний матч [2].

У сучасному хокеї на траві висококваліфіковані команди мають можливість вести гру в різних стилях із використанням різних тактичних схем і методів, у той же час, найбільш часто використовуються три основні моделі гри (табл. 1). Це гра першим номером («плеймейкінг») [7], гра другим номером і комбінований стиль гри, який поєднує два перших. Тобто, визначивши передбачувану модель гри майбутнього суперника, можна знайти в ній сильні та слабкі місця й побудувати гру своєї команди таким чином, щоб їх використати.

Визначення моделі гри з майбутнім суперником власної команди відбувається таким чином:

- якщо суперник більш кваліфікований, то він, напевно, буде грати в стилі «плеймейкінг», тоді більш оптимальним буде застосовувати варіант гри другим номером. Особливо, якщо це початок туру й необхідно зберегти силу гравців для наступних матчів туру;
- якщо суперник слабший, тоді в першому таймі можна використовувати «плеймейкінг», а в другому, залежно від рахунку, – комбінований стиль гри;
- у разі, коли команда суперника приблизно рівна за класом, почати гру необхідно в комбінованому стилі, що дозволить уникнути ризику невдалого початку матчу, а потім, залежно від рахунку, використати відповідні моделі гри, не забуваючи при цьому про стратегію всього турніру.

Основні моделі гри, які використовують висококваліфіковані команди в хокеї на траві (за В. М. Костюкевичем)

Модель гри		
Гра першим номером «плеймейкінг»	Гра другим номером	Комбінований стиль гри
<p>Тактичні схеми: 1-4-4-2; 1-3-4-3; 1-4-3-3</p> <p><i>Гра в фазі володіння м'ячем:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • тривалий контроль м'яча з використанням всього простору поля; • основні комбінації: «квадрат», «стяжка», «забігання», «флангове продовження»; • переважні атаки другим і третім темпом. <p><i>Гра в фазі відбору м'яча:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • переважно використовується «високий» і «середній» пресинг; • зонна система захисту; • постійний тиск на гравців суперника, які володіють м'ячем; • швидкий перехід від атаки до оборони 	<p>Тактичні схеми: 1-4-4-2; 1-3-5-2; 1-4-5-1</p> <p><i>Гра в фазі впадання м'ячем:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • контроль м'яча спрямований на проведення швидких атак, контратак та позиційних атак переважно першого темпу; • основні комбінації: «стяжка», повздовжні, розвиваючі, флангові розвиваючі, «стінка», гра через третього, скидка; • швидкий перехід від оборони до атаки. <p><i>Гра в фазі відбору м'яча:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • переважно використовується «низький» пресинг; • відхід на свою половину поля після втрати м'яча; • комбінована система захисту 	<p>Тактичні схеми: 1-4-4-2; 1-4-3-3; 1-3-5-2</p> <p><i>Гра в фазі володіння м'ячем:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • достатньо тривалий контроль м'яча на своїй половині поля та пришвидшення атакуючих дій на половині поля суперника; • основні комбінації: «стяжка», «перепас в парах», флангове продовження, • переважаючі атаки другим та третім темпом; • досить швидкий перехід від оборони до атаки. <p><i>Гра в фазі відбору м'яча:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • переважно використовується «середній» та «низький» пресинг; «високий» використовується фрагментарно; • комбінована система захисту; • достатньо швидкий перехід гравців від атаки до оборони; відхід гравців за чверть-лінію

2. Настанова на гру, здебільшого, відбувається за такою схемою:

- індивідуальна бесіда з гравцями;
- установка по лініях;
- установка з розіграшу та захисту при стандартних положеннях;
- загальнокомандна настанова.

Настанова на гру з конкретним суперником займає досить багато часу в ігровий день. Починається вона з перегляду відеозапису гри суперника, як правило, переглядається так звана «нарізка» окремих ігрових моментів, характерних для цієї команди. Ці моменти групуються за фазами володіння м'ячем і відбору м'яча, а також при розіграші

стандартних положень. Такий підбір характерних ігрових моментів команди суперника розраховується на 25–30 хв. часу.

Після перегляду відеофрагментів гри команди суперника тренер здійснює короткий аналіз ігрових взаємодій гравців команди суперника – по лініям, індивідуально та в загальнокомандному аспекті. Такий аналіз дозволяє здійснювати прогнозування моделі гри суперника в майбутньому матчі. Гравці повинні до початку матчу осмислити інформацію про суперника, що дозволить їм більш цілеспрямовано планувати свої дії під час гри.

Далі відбувається індивідуальна бесіда з гравцями, у процесі такої бесіди тренер вирішує відразу декілька завдань:

- 1) знімається психологічна напруженість у гравців, особливо молодих або недосвідчених;
- 2) тренер уточнює наскільки гравець розуміє свої функції в грі й чи здатний він протистояти супернику в різних фазах гри;
- 3) тренеру необхідно переконатися в правильності свого плану на гру.

Індивідуальна бесіда проходить у невимушеній обстановці й проводиться з усіма гравцями. Гравці команди повинні знати, що тренер на них розраховує й вони усвідомлюють свої функції на хокейному полі. Важливо також, особливо перед першою грою в турі, провести бесіду й уточнити завдання з гравцями по лініях. Уточнюються взаємодії гравців кожної лінії в різних фазах гри й особливо при переході від оборони до атаки й навпаки. Окремо розглядаються взаємодії гравців під час розіграшів штрафних кутових ударів своєю командою та протидія гравцям суперника під час розіграшів тих самих стандартних положень командою суперника.

Після індивідуальної бесіди з гравцями тренер уточнює план проведення гри зі своїми асистентами й готується до загальнокомандної настанови.

Загальнокомандна настанова на гру проводиться за 1,5–2 години до початку матчу в такій послідовності, тривалістю не більше 25–30 хв.:

- повідомлення передбачуваного складу команди суперника;
- передбачуваний план гри команди суперника, тактична система гри, особливості проведення атакуючих і захисних дій, у т.ч. виконання стандартних положень;
- коротке повідомлення загального плану гри команди, обрання моделі гри (наприклад, «плеймейкінг»);
- назва стартового складу гравців на матч. При цьому коротко ставляться завдання гравцям залежно від їх функцій у різних фазах гри;
- коротка характеристика ключових моментів у грі, а саме:
  - дії гравців команди відразу після втрати м'яча;
  - взаємодія між лініями;
  - відхід гравців до своїх воріт при атакуючих діях суперника;

- вихід із зони захисту;
- контроль м'яча в середині поля;
- варіанти загострення атакуючих дій тощо;
- виконання штрафних кутових ударів;
- захист під час штрафних кутових ударах, які виконує суперник;
- за необхідності залежно від важливості матчу можливе надання слова другому тренерові й капітану команди;
- заключне слово головного тренера команди, у якому доводиться до гравців остаточний план гри, а також значення матчу для турнірного становища команди.

3. Передігрова розминка – це комплекс спеціально підібраних вправ, що виконуються спортсменами з метою підготувати організм до майбутньої гри.

У процесі розминки вирішуються декілька завдань: функціональне (прискорення періоду впрацьовування систем організму до інтенсивної рухової діяльності); рухове (оптимальне включення в роботу м'язової системи, посилення еферентної інформації та аферентної іннервації) та емоційне (формування позитивного психологічного налаштування на майбутню ігрову діяльність) [4].

У цілому, тривалість розминки перед матчем повинна коливатися в межах 40–50 хв.

4. Управління грою відбувається за такою схемою:

до початку матчу:

- коротке спілкування з кожним гравцем (підбадьорювання, нагадування про основні функції);
- участь в загальнокомандному ритуалі (гравці повинні відчувати, що вони й тренер – одне ціле);

після перших хвилин матчу:

- експрес-аналіз гри команди суперника (тактична схема, метод гри, ключові гравці, перехід від оборони до атаки й навпаки, психологічне налаштування на гру тощо);
- експрес-аналіз гри своєї команди (виконується чи ні установка на гру, чи всі гравці включилися в гру, стан тривожності гравців, перехід гравців від атаки до оборони й навпаки тощо).

Залежно від експрес-аналізу перших хвилин гри обох команд тренер приймає рішення про необхідність внесення коректив у гру своєї команди.

Управлінські впливи в першому таймі.

Насамперед, вони залежать від рахунку й стратегії, яка була обрана на цей матч. Якщо команда грає в стилі «плеймейкінг» (тобто першим номером) застосовує «високий» пресинг, але при цьому не може домогтися результату, то одним з управлінських тренерських рішень може бути відхід на якийсь час на свою половину поля й ведення гри другим

номером. У цьому випадку можливо вдасться змінити модель гри суперника й реалізувати швидку атаку або «накопичити» сили на гру в стилі «плеймейкінг» на останніх 8–10 хв. першого тайму.

Наступною особливістю управлінських впливів грою в першому таймі є регулювання активності дій гравців. Вважати, що гравці команди особливо у грі з рівним суперником усі 70 хвилин гри проведуть на найвищому рівні активності буде непрофесійно. Якщо гравець проводить гру в зоні ЧСС 174–186 уд/хв, то певна втома настане через 10–12 хв, що призведе до підвищення кількості помилок. Тому тренер повинен будувати гру в аритмічному плані, плануючи паузи відносно пасивного ведення гри (3–5 хв) по ходу тайму для всієї команди. Найбільш оптимальним для цього можуть бути 13–17 і 24–28 хвилина першого тайму. З іншого боку тренер повинен регулювати заміни гравців. Орієнтовно нападники повинні змінюватися через 10–12 хвилин, крайні півзахисники – через 15–18 хвилин, центральні півзахисники й крайні захисники через 20–25 хвилин гри. Що стосується центральних захисників, то, як правило, гравці цього амплуа досить рідко змінюються в процесі гри. Такі заміни можуть проводитися в другій половині другого тайму.

Для подальшого прийняттого ходу гри й поведінки гравців у перерві, а також упевненому початку другого тайму дуже важливо, щоб на останніх хвилинах першого тайму ініціативою володіла ваша команда. Тому тренер повинен своїми діями стимулювати активну гру при завершенні тайму. Однак, основним орієнтиром може бути рахунок у матчі: якщо команда виграє, то важливо перший тайм закінчити з переможним рахунком, зберігаючи при цьому рівне співвідношення між атакою й обороною.

У перерві між таймами.

Тренер повинен пам'ятати, що в перерві між таймами вирішуються в основному три завдання: відносне відновлення працездатності гравців; короткий аналіз гри в першому таймі; корекція плану гри на другий тайм.

У зв'язку з цим перерва між таймами умовно розбивається на три періоди. Перші 4–5 хвилин гравці відпочивають, при цьому в роздягальні повинна бути певна тиша. У цей час тренер проводить нараду зі своїми помічниками. Другі 2–3 хвилини тренер коротко аналізує гру в загальнокомандному аспекті (помічник тренера в цей час індивідуально дає вказівки гравцям, при цьому не заважаючи головному тренеру). Треті 3–5 хвилин тренер оголошує план гри на другий тайм.

У перерві між таймами тренер повинен випромінювати впевненість й оптимізм, гравці повинні розуміти, що він знає, як команда повинна грати в другому таймі. При цьому він повинен дотримуватися такої моделі поведінки:

- не зосереджуватися на критиці або аналізі гри одного гравця, а розбирати гру всієї команди згідно з планом гри;

- говорити спокійним тоном, акцентуючи увагу на головних моментах;
- не виділяти одних гравців і дорікати іншим;
- індивідуально знайти добрі слова для молодих і недосвідчених гравців, а також для тих, хто бере участь у матчі після довгої перерви;
- пам'ятати, що гравці перебувають у збудженому стані та сприймати вони можуть тільки чітку, ясну й коротку інформацію, акцентуючи увагу на взаємодії між лініями, перехід від оборони до атаки й навпаки тощо;
- у кінці перерви останнє слово повинно бути за тренером. При цьому повинні бути вимовлені ключові слова, які могли б дійти до свідомості гравців: «ви сильніші», «ви можете», «ми граємо для глядачів» тощо.

Управлінські впливи в другому таймі.

Управлінські тренерські впливи в другому таймі практично схожі з тими, що були в першому. Необхідно проаналізувати початок другого тайму командою суперника, визначити тактичну схему й метод гри, спробувати розгадати план команди суперника на другий тайм. Це може робити й асистент, який через 5–8 хв дає інформацію головному тренерові. На початку другого тайму необхідно зробити експрес-аналіз гри своєї команди відповідно до тактики, яка була обрана в перерві між таймами.

Особливістю управління грою в другому таймі є фактор зниженої порівняно з першим таймом працездатності гравців, тому необхідно здійснювати більш часті заміни гравців, особливо тих, які виконують великий обсяг швидкісної роботи. Особливо важливо для досягнення позитивного результату в грі ефективно управляти командою в останні 10–15 хв другого тайму. Якщо зустрічаються рівні за класом суперники, то різниця в рахунку в цих матчах може коливатися в 1–2 м'ячі, або рахунок гри може бути нічийний. У цій ситуації тренер повинен так керувати грою в другому таймі, щоб кінцівку гри провели всі найсильніші гравці, і рухова активність команди повинна бути адекватна обраній тактиці в останні 10–15 хв гри.

Управлінські дії тренера в останні хвилини другого тайму багато в чому зумовлюються рахунком у грі. У кожному матчі для команди може бути три варіанти в рахунку: команда виграє; команда програє; рахунок нічийний, тому модель управління командою може бути будь-якою, стандартних рекомендацій, як повинна діяти команда в певній ситуації, не існує.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Аналіз педагогічних управлінських впливів тренерів жіночих команд-учасниць чемпіонату України з хокею на траві свідчить про те, що керівництво командою в процесі безпосередньої підготовки до змагань та під час участі в них – це найбільш складний і відповідальний етап роботи тренера. Насамперед, це зумовлено тим, що саме результат, досягнутий у змаганнях, є тим мірилом, яке досить точно відображає ефективність підготовки команди та кваліфікацію тренера.

Ефективне управління командою в процесі матчу – найбільш складна й відповідальна функція тренера. Практично, від управлінських дій тренера під час гри багато в чому залежить її результат. Керуючи грою команди, тренер повинен урахувати таке: постійно в ході матчу тримати в полі зору всіх гравців команди, а не зосереджуватися на спостереженні за переміщенням м'яча; спостерігати як за своїми гравцями, так і за гравцями команди суперника, адже тоді можна передбачити намір суперника й зробити адекватні управлінські впливи.

Результат окремого матчу та участі в чемпіонаті України безперечно залежить від тренерських впливів під час усіх 70 хв гри та в перерві між таймами, зважаючи на те, що кожний тренер команди вищої ліги є неординарною особистістю зі своїм характером і темпераментом. Найбільш успішними є фахівці, які володіють глибокими знаннями з теорії підготовки спортсменів, психології спорту, педагогіки спорту та володіють уміннями втілити свої знання й уміння в змагальному процесі.

Спостереження за управлінською діяльністю тренерів жіночих хокейних команд під час змагань виявило цілу низку проблем щодо ефективності їхньої роботи та які вимагають подальших досліджень і аналізу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гомельский А. Я. Управление командой в баскетболе / А. Я. Гомельский. – М. : Физкультура и спорт, 1976. – 144 с.
2. Гончаренко В. І. Хокей на траві. Теорія і практика : навч. посібн. / В. І. Гончаренко. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. – 296.
3. Костюкевич В. М. Моделирование тренировочного процесса в хоккее на траве : [монография] / В. М. Костюкевич. – Винница : ООО, «Фирма «Планер», 2011. – 736 с.
4. Костюкевич В. М. Теорія і методика спортивної підготовки (на прикладі командних ігрових видів спорту) : [навчальний посібник] / В. М. Костюкевич. – Вінниця : Планер, 2014. – 616 с.
5. Костюкевич В. М. Управление соревновательной деятельностью спортсменов высокой квалификации в хоккее на траве / В. М. Костюкевич. – Киев : «Освіта України», 2013. – 192 с.
6. Кочетков А. П. Управление футбольной командой / А. П. Кочетков. – М. : ООО «Издательство Астрель» : ООО «Издательство АСТ», 2002. – 192 с.
7. Ринус Михелс Построение команды: путь к успеху / ред. коллегия С. М. Решко, В. И. Стадников, А. В. Дулибский. – К. : Центр лицензирования Федерации футбола Украины, 2006. – 224 с.
8. Федотова Е. В. Основы управления многолетней подготовкой юных спортсменов в командных игровых видах спорта / Е. В. Федотова. – М. : СпортАкадемияПресс, 2003. – 224 с.
9. Федотова Е. В. Соревновательная деятельность и подготовка спортсменов высокой квалификации в хоккее на траве / Е. В. Федотова. – Казань : Логос Центр, 2007. – 630 с.
10. Шамардин В. Н. Технология подготовки футбольной команды высшей квалификации / В. Н. Шамардин. – Днепропетровск : «Иновация», 2012. – 302 с.

РЕЗЮМЕ

Гончаренко В. И., Гончаренко О. Н. Управленческая деятельность тренера высококвалифицированных женских команд по хоккею на траве в соревновательном процессе.

В статье представлен анализ и обобщения наблюдений за управленческими воздействиями тренеров женских команд, участвующих в чемпионате Украины среди команд высшей лиги. По результатам наблюдений можно сделать выводы о том, что управление командой в процессе непосредственной подготовки и участия в соревнованиях это наиболее сложный и ответственный этап работы тренера. В первую очередь, это обусловлено тем, что именно результат, достигнутый в соревнованиях, является тем мериллом, которое достаточно точно отражает эффективность подготовки команды и квалификацию тренера.

Ключевые слова: хоккей на траве, управление командой, установка на игру, подготовка к игре, игра первым, вторым номером, модель игры, тренер, игроки.

SUMMARY

Goncharenko V., Goncharenko O. Managerial activity of a coach of highly qualified women's teams in field hockey in the competition process.

In the article the analysis and results of observations on managerial influences of women's teams' coaches, who took part in the Championship of Ukraine among the teams of major League are presented. As a result of observations, it can be concluded that management of the team in the process of direct training and participation in competitions is the most complex and responsible stage in the work of the coach. Primarily, this is due to the fact that the result achieved in the competition, is the measure that accurately reflects the effectiveness of team training and qualifications of the coach. By controlling the game, the coach must consider many factors and make timely adjustments to his team.

Effective team management during the match is the most difficult and important function of the coach. In fact, on the administrative actions of the coach during the game depends largely its result. Controlling the play of the team, the coach should consider the following: constantly during the match to keep an eye on all players on the team, rather than focusing on the monitoring of the movement of the ball; observe his players and the opposing team, because then you can predict the opponent's intention and make adequate managerial influence.

The result of the individual match and the participation in the championship of Ukraine undoubtedly depends on the coaching influences during all 70 minutes of the game and at halftime, despite the fact that every coach of the major League is an extraordinary personality with its own character and temperament. The most successful are the specialists who have deep knowledge of the theory of athletes training, sports psychology, sports pedagogy and have the ability to translate their knowledge and skills in the competition process.

Monitoring of management activity of coaches women's hockey teams during the competition revealed a number of problems in relation to the effectiveness of their work and which require further research and analysis.

Key words: field hockey, management of the team, setting on game, preparation for game, game as a first, second number, model of the game, coach, players.